

Waterschapsverkiezingen: strijd of samenwerking?

Van 13 tot 25 november houden de waterschappen weer verkiezingen. Niet alleen de verkiezingen zijn dit jaar voor het eerst in 'nieuwe stijl', ook het waterschap zelf zou wel eens een nieuwe richting in kunnen gaan slaan als de nieuwe bestuursleden straks een partijprogramma gaan vertegenwoordigen. Tot op heden beperkten de taken van de waterschappen zich - althans officieel - tot bescherming tegen overstromingen, reiniging van afvalwater en schoon oppervlaktewater. Dat moet ook vooral zo blijven, is de mening van de Algemene Waterschapspartij, één van de twee aan de verkiezingen participerende landelijke 'waterpartijen'. Als het aan Water Natuurlijk - de andere landelijke waterpartij - ligt, zullen met name natuur en recreatie echter een steeds prominentere rol krijgen binnen de taakstelling van het waterschap. Ruud Hendriks, adviseur communicatie van de waterschapsverkiezingen, denkt dat - mede door de introductie van de 'partijpolitiek' - de verkiezingsstrijd bij de waterschappen beslist feller en spannender gaat worden dan voorheen.

De op 1 januari 2008 in werking getreden Wet modernisering waterschappen heeft de Waterschapswet ingrijpend veranderd. Gevolg is onder meer dat de verkiezingen voor het eerst tegelijk in heel Nederland plaatsvinden en centraal worden voorbereid. Daarnaast is het oude personenstelsel verruild voor een lijstenstelsel, waarbij bestuurskandidaten zich niet meer op persoonlijke titel kandidaat stellen, maar zich aansluiten bij een belangengroepering of (politieke) partij die deelneemt aan de verkiezingen. De kiezer stemt dus nog wel op een persoon, maar doet dit net als bij de Tweede Kamerverkiezingen via een lijst. Hendriks: "Voorheen kreeg je een foldertje met een serie pasfoto's in je brievenbus en had je vaak geen idee waarin de kandidaten van ideeën verschilden. Door mensen aan een programma te koppelen, worden de waterschapsverkiezingen veel inzichtelijker gemaakt voor de burger."

Landelijke en regionale campagnes

De waterschapsverkiezingen worden dit jaar georganiseerd vanuit een landelijke projectorganisatie. Deze draagt zorg voor alle logistieke verkiezingszaken, zoals het samenstellen van de stempakketten en het tellen van de stemmen. In samenwerking met het ministerie van Verkeer en Waterstaat wordt een landelijke publiekscampagne 'Nederland leeft met water' verzorgd om de verkiezingen onder de aandacht van de burger te brengen. Behalve Postbus 51-spotjes die door landelijke en regionale media worden uitgezonden, komen er posters in de abri's van bus- en tramhaltes te hangen en wordt de internetpagina van de campagne 'Nederland leeft met water' (www.nederlandleeftmetwater.nl) geheel gewijd aan de waterschapsverkiezingen. Daarnaast lanceren vrijwel alle individuele waterschappen hun eigen publiekscampagne, variërend van verkiezingsspotjes waarin de Kameleon de hoofdrol speelt (Wetterskip Fryslân), het organiseren van schaduwverkiezingen voor scholieren (Waterschap Zuiderzeeland) tot 'De top tien die je moet zien' waarin Waterschap Aa en Maas haar ingezetenen wijst op de werkzaamheden van het waterschap op het gebied van natuur en recreatie.

Water Natuurlijk

Water Natuurlijk, dat als enige partij in alle 26 waterschappen een vertegenwoordiging voor de verkiezingen heeft, vindt dat natuur- en recreatiebelangen meer ruimte moeten gaan krijgen binnen de waterschappen. De partij wordt landelijk gesteund door Vereniging Natuurmonumenten, Sportvisserij Nederland, Stichting Reinwater, de Waddenvereniging, Stichting de Noordzee, de Nederlandse Onderwatersportbond en de provinciale milieufederaties. Hoewel de partij vaak geassocieerd wordt met de groene politieke partijen als D66 en Groen Links, benadrukt woordvoerder Herbert-Jan Hiep dat Water Natuurlijk daarmee geen enkele formele binding heeft. Inhoudelijk sluit Water Natuurlijk wel het meeste aan bij de partijprogramma's van de groene partijen. Volgens Hiep vraagt de huidige maatschappij om andere accenten in het werk van de waterschappen dan die ze nu leggen. "Steeds meer mensen wonen in steden. Zij hebben veel behoefte aan recreëren in de natuur en hechten ook steeds meer waarde aan de natuur. Water is nog steeds de grootste ordende factor in het Nederlands landschap. Beslissingen van waterschappen zijn dan ook van grote invloed op de mogelijkheden voor natuur en recreatie." Daarnaast vindt de natuurpartij dat er veel belangenverstremming is binnen de waterschappen en dat economische prioriteiten soms een (te) belangrijke rol spelen. Hiep: "Traditionele belangen zoals de landbouw botsen soms met natuurbelangen. Tot nu toe koos het waterschap vaak automatisch voor de agrarische belangen - hoewel de mate waarin dat gebeurt wel duidelijk verschilt per waterschap. Wij vinden dat waterschappen beter naar de lange termijnbelangen van de natuur moet kijken." Als voorbeeld noemt Hiep de noodzaak beter om te gaan met de zoetwatervoorraad. "Bollenteelers mogen zich overal in Nederland vestigen, daarbij wordt niet gekeken naar de mate van verzilting of de omvang van de zoetwatervoorraad in het gebied. De bollenteelt heeft echter veel zoet water nodig en bij vestiging in een verzilt gebied trekt de teelt een extra zware wissel op de zoetwatervoorraad. Begrijp me niet verkeerd, we gunnen de boeren een goed bestaan, maar we willen óók rekening houden met

de langetermijnbelangen van de natuur. Het waterschap zou dus samen met de provincie moeten kijken naar de mogelijkheden om bollenteelt alleen toe te laten in gebieden waar voldoende zoet water op voorraad is."

Algemene Waterschapspartij

De Algemene Waterschapspartij (AWP), dat zich in 22 van de 26 waterschappen liet registreren, gaat evenals Water Natuurlijk uit van de trend dat steeds meer mensen in de stad gaan wonen, maar redeneert daarbij een heel andere kant op. Perswoordvoerder en lijsttrekker bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Peter Vonk: "Het merendeel van de kosten van de waterschappen wordt gedragen door de ingezetenen, die dus grotendeels in de stad wonen. Toch besteden de waterschappen relatief veel meer aandacht aan het platteland, bijvoorbeeld het beheren van vaarten en beekjes. De stedeling betaalt dus het meest, maar ziet er het minst van terug. We vinden dan ook dat waterschappen meer aandacht zouden moeten besteden aan stedelijk water. Denk bijvoorbeeld maar eens aan hoe vies de grachten in Amsterdam zijn; daar zou een waterschap beslist iets aan moeten doen."

De slogan van de AWP - 'zuiver water' - weerspiegelt de filosofie van de partij. Waterschappen zouden zich moeten beperken tot hun eigenlijke taak, dus puur tot de essentiële watertaken. "Zorgen voor veiligheid en voor schoon en voldoende water tegen zo laag mogelijke kosten, daar draait het om", aldus Vonk. Dat betekent overigens niet dat de partij geen waarde hecht aan de natuur of zich niet wil inzetten voor agrarische belangen, benadrukt Vonk. "Bij het aanleggen van natuurterreinen is het de taak van het waterschap natuurvriendelijke oevers te creëren. Daar zetten we ons dan ook graag voor in. Maar het waterschap zou zich niet moeten bemoeien met overige zaken, zoals het creëren van recreatieve voorzieningen. Daar is de gemeente of provincie voor. Anders is het waterschap voordat je het weet niet alleen de trekker van zo'n project, maar ook nog eens de financier, terwijl de burger dus geen flauw idee heeft dat hij meebetaalt aan deze projecten. Daar waken we dus voor bij de AWP."

Verkiezingsstrijd

Traditioneel bestaan waterschapsbesturen uit een aantal geborgde zetels (te verdelen onder vertegenwoordigers van bedrijven, natuurorganisaties en agrarische grondgebruikers) en een aantal zetels die via openbare verkiezingen worden verdeeld, namelijk die voor de categorie ingezetenen. Uit het algemeen bestuur wordt door de leden het dagelijks bestuur gekozen. De veranderingen voor dit jaar zijn onder meer dat het aantal leden van het algemeen bestuur wordt teruggebracht van 45 naar 30 en dat tweederde van de zetels via de verkiezingen wordt bezet.

Voorheen lag de opkomst landelijk gemiddeld tussen de 20 en 25 procent. Door het invoeren van het lijstenstelsel en door flink campagne te voeren, hopen de waterschappen dit jaar een opkomst van 30 procent te halen. Ruud Hendriks heeft goede hoop dat in november het grootste deel van de Nederlanders op de hoogte is van de waterschapsverkiezingen. "Ik merk dat de waterschappen en de verschillende partijen zich goed voorbereiden en zich opmaken voor een felle strijd. Er zijn veel verschillende belangengroeperingen die allemaal hun eigen programma hebben en hun uiterste best zullen doen de kiezer te overtuigen van het belang juist op hén te stemmen."

Kieskompas

Volgens de Unie van Waterschappen is het aantal registraties van belangengroeperingen (partijen) voor de waterschaps-

verkiezingen hoog, namelijk zo'n 250 in heel Nederland. Ongeveer de helft hiervan bestaat uit politieke partijen (CDA, PvdA, VVD, ChristenUnie, SGP en Partij voor de Dieren). Gemiddeld doen per waterschap negen groeperingen mee. Het aantal geregistreerde kandidaten bedraagt in totaal zo'n 3.000. Om de kiezer meer inzicht te geven in het programma van de verschillende partijen is eind september een kieskompas gelanceerd waaraan 24 van de 26 waterschappen deelnemen.

Amstel, Gooi en Vecht

Waterschappen moeten belangrijke en soms tegenstrijdige belangen met betrekking tot het waterbeheer, waterkwaliteit en bescherming tegen overstromingen tegen elkaar afwegen. Volgens Lammy Garming, lid van het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en de nummer 1 op de verkiezingslijst van Water Natuurlijk, verschillen de waterschappen onderling sterk in de manier waarop ze nieuwe uitdagingen het hoofd bieden. Ze denkt dat de werkwijze vooral afhangt van het soort werkgebied en de bedrijfscultuur. Zo heeft het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht te maken met een groot stedelijk gebied. Bij het ontwikkelen van de hoogbouw rond de Zuidas moet net als bij andere te ontwikkelen terreinen twaalf procent van de oppervlakte bestemd worden voor de berging van water. Garming: "Ontwikkelaars willen liever niet zo'n groot deel van hun peperdure grond aan zoiets als waterberging opofferen. Als

waterschap hebben we daar alle begrip voor, maar we moeten ons wel aan onze eigen regels houden." Het waterschap heeft daarom bedacht dat 20 procent van de bergingsopgave in de gebouwen mag worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door water op de parkeerdekken te bergen.

Samenwerken

Het waterschap is dus onwrikbaar als het gaat om doelbereik, maar creatief in de wijze waarop dit wordt bewerkstelligd. "Ik hoop dat we dat beleid in de toekomst verder kunnen ontwikkelen en dat we als waterschap steeds meer de samenwerking gaan zoeken met andere spelers in het veld", zegt Garming.

De introductie van het lijstenstelsel zal daaraan kunnen bijdragen, denkt ze. "Het zorgt dat het persoonlijke belang niet meer - zoals in sommige waterschappen gebeurd is - belangrijker kan worden dan het algemene belang. Bovendien zorgen de verschillende partijen straks dat de waterschappen nadrukkelijker gaan kijken naar welke belangen binnen het werkgebied spelen. Voor het vinden van een oplossing moet je zoeken naar het gezamenlijke belang. 'Puzzelen op het scherpst van de snede' noem ik dat. Ten behoeve van een betere toekomst samen slimme oplossingen bedenken. Dáár moeten waterschappen in de nieuwe bestuursperiode meer energie in gaan steken."